

MATÍ DE DIUMENGE

Wallace Stevens

(Traducció de Jaume Pérez Montaner)

NOTA INTRODUCTÒRIA

Wallace Stevens (Connecticut, 1879-1955) és un dels més grans i influents poetes nord-americans de tots els temps. ‘Matí de diumenge’ (*Sunday Morning*), publicat en el seu primer llibre *Harmonium* (1923), és un dels més antologats i coneguts poemes de l'autor. Les vuit estrofes del poema són una magnífica afirmació de les satisfaccions i bel·leses d'aquesta terra front a la idea d'un improbable paradís després de la mort. És el triomf d'allò humà i corporal sobre el diví i espiritual. El mateix Wallace Stevens no va parlar molt sobre aquest poema, però el qualificà l'any 1928 com “una expressió de paganisme”, aclaparant i entusiàstic sobretot en l'estrofa setena. Com ha escrit J. Hillis Miller, “‘Sunday Morning’ és la més eloqüent descripció per part de Stevens del moment en que el déus s'esvaneixen. Desposseït del sobrenatural, no es queda l'home paralitzat per la desesperació; canta els himnes de la creació d'una nova cultura, la cultura dels qui són ‘totalment humans’ i es coneixen. Aquest humanisme es basa en el coneixement humà que la darrera creença és creure en una ficció, que saps que és una ficció, i que no hi ha res més”. (*J. Pérez Montaner*)

Wallace Stevens (Connecticut, 1879-1955)

I

Els plaers de la bata, el café tard,
les taronges en un seient al sol,
la verda llibertat d'un papagai,
sobre una estora es mesclen, i dissipen
el silenci sagrat d'un antic sacrifici.
Ella somia un poc i sent l'obscura
intrusió d'aquell antic desastre
com calma que enfosqueix entre les llums aquàtiques.
Les àcides taronges, les fulgents ales verdes,
semblen coses en una processó de difunts,
serpentejant per aigües àmplies, sense so.
És el dia com l'aigua àmplia, sense so,
immòbil amb el pas dels seus peus que somien
sobre els mars, vers Palestina silent,
domini de la sang i del sepulcre.

I Complacencies of the peignoir, and late / Coffee and oranges
in a sunny chair, / And the green freedom of a cockatoo / Upon a
rug mingle to dissipate / The holy hush of ancient sacrifice. / She
dreams a little, and she feels the dark / Encroachment of that old
catastrophe, / As a calm darkens among water-lights. / The pungent
oranges and bright, green wings / Seem things in some procession
of the dead, / Winding across wide water, without sound. / The day
is like wide water, without sound, / Stilled for the passing of her
dreaming feet / Over the seas, to silent Palestine, / Dominion of the
blood and sepulchre.

II

Per què donar el seu present als morts?
Què és la divinitat si només ve
en ombres silencioses i en somnis?
És que no trobarà en els plaers del sol,
en àcid fruit i en brillants ales verdes,
en algun bàlsam o encant de la terra,
coses que acaronar com la idea del cel?
La divinitat ha de viure en ella:
passions de la pluja o llangors en neu que cau;
laments de solitud o alliberat
goig quan el bosc floreix; esvalotada
emoció en humida senda en nits de tardor;
tots els plaers i tots els dolors, recordant
el ram d'estiu i la branca d'hivern.
Aquestes són les mides per a la seua ànima.

II Why should she give her bounty to the dead? / What is divinity
if it can come / Only in silent shadows and in dreams? / Shall she
not find in comforts of the sun, / In pungent fruit and bright, green
wings, or else / In any balm or beauty of the earth, / Things to be
cherished like the thought of heaven? / Divinity must live within
herself: / Passions of rain, or moods in falling snow; / Grievings in
loneliness, or unsubdued / Elations when the forest blooms; gusty
/ Emotions on wet roads on autumn nights; / All pleasures and all
pains, remembering / The bough of summer and the winter branch.
/ These are the measures destined for her soul.

III

Júpiter en els núvols va nàixer inhumà.
Cap mare l'alletà, cap terra dolça
atorgà majestat a sa mítica ment.
Caminà entre nosaltres com un rei
rondinaire i magnífic entre els súbdits
fins que la nostra sang virginal, barrejada
amb el cel, sadollà de tal mode el desig
que els súbdits el veieren en astre convertit.
Ens fallarà la sang? O esdevindrà
la sang del paradís? S'assemblarà
la terra al paradís que hem de conèixer?
Llavors serà més pròxim que ara el cel,
una part de treball i una part de dolor,
i proper en la glòria a l'amor que perdura,
no aquest atzur que insensible ens separa.

III Jove in the clouds had his inhuman birth. / No mother suckled him, no sweet land gave / Large-mannered motions to his mythy mind. / He moved among us, as a muttering king, / Magnificent, would move among his hinds, / Until our blood, commingling, virginal, / With heaven, brought such requital to desire / The very hinds discerned it, in a star. / Shall our blood fail? Or shall it come to be / The blood of paradise? And shall the earth / Seem all of paradise that we shall know? / The sky will be much friendlier then than now, / A part of labor and a part of pain, / And next in glory to enduring love, / Not this dividing and indifferent blue.

IV

Ella diu: "Sóc feliç quan, desperts els ocells,
ans d'aixecar el vol, tasten la realitat
dels camps boirosos amb dolces preguntes;
però quan ja han marxat i els càlids camps
no tornen més, llavors, on és el paradís?"
No hi ha cap aixopluc de profecia
ni cap vella quimera de la tomba
ni daurat soterrani o illa melodiosa
on retornen les ànimes a casa,
ni visionari sud ni boirosa palmera,
remota en un turó del cel, que haja durat
tant com dura el verd abril; o que dure
com en ella el record d'ocells desperts
o el seu desig de juny i nit, tocat
pel compliment del vol de l'oronella.

IV She says, "I am content when wakened birds, / Before they fly,
test the reality / Of misty fields, by their sweet questionings; / But
when the birds are gone, and their warm fields / Return no more,
where, then, is paradise?" / There is not any haunt of prophesy, /
Nor any old chimera of the grave, / Neither the golden underground,
nor isle / Melodious, where spirits gat them home, / Nor visionary
south, nor cloudy palm / Remote on heaven's hill, that has endured
/ As April's green endures; or will endure / Like her remembrance
of awakened birds, / Or her desire for June and evening, tipped / By
the consummation of the swallow's wings.

V

Ella diu: "Però, encara en el goig necessita
 una felicitat que siga eterna."
 Mare de la bellesa és la mort; d'ella sols
 vindrà l'acompliment dels nostres somnis
 i els nostres desigs. Tot i que escampa les fulles
 d'extinció segura sobre els nostres camins,
 va entristir de dolor el camí, els molts camins
 on ressonà el triomf amb metàl·lica frase
 o mussità l'amor un moment de tendresa;
 ella fa que tremole el salze al sol
 per aquelles donzelles que seien i miraven
 en l'herba, abandonades als seus peus.
 Fa que apilen els xics prunes i peres novelles
 en un plat negligit. Les donzelles les tasten
 i vaguen exaltades sobre les fulles seques.

V She says, "But in contentment I still feel / The need of some
 imperishable bliss." / Death is the mother of beauty; hence from her, /
 Alone, shall come fulfilment to our dreams / And our desires. Although
 she strews the leaves / Of sure obliteration on our paths, / The path
 sick sorrow took, the many paths / Where triumph rang its brassy
 phrase, or love / Whispered a little out of tenderness, / She makes
 the willow shiver in the sun / For maidens who were wont to sit and
 gaze / Upon the grass, relinquished to their feet. / She causes boys to
 pile new plums and pears / On disregarded plate. The maidens taste
 / And stray impassioned in the littering leaves.

VI

No hi ha per a la mort canvi en el paradís?
No cauen mai els fruits madurs? O és que les branques
pengen sempre curulles en aquell cel perfecte,
immutable, i amb tot tan semblant a la terra,
amb rius que com els nostres cerquen mars
que mai no troben, amb costes minvants
que mai no toquen amb dolor inexpressable?
Per què posar la pera en aquelles riberes
o perfumar les ribes amb aromes de pruna?
Ah, que porten allí els nostres colors,
els sedosos teixits de les nostres vesprades,
i que sonen les cordes dels insípidos llaüts!
Mare de la bellesa és la mort, mística,
i en el seu pit ardent imaginem
les mares terrenals que esperen, sense son.

VI Is there no change of death in paradise? / Does ripe fruit never fall? Or do the boughs / Hang always heavy in that perfect sky, / Unchanging, yet so like our perishing earth, / With rivers like our own that seek for seas / They never find, the same receding shores / That never touch with inarticulate pang? / Why set the pear upon those river banks / Or spice the shores with odors of the plum? / Alas, that they should wear our colors there, / The silken weavings of our afternoons, / And pick the strings of our insipid lutes! / Death is the mother of beauty, mystical, / Within whose burning bosom we devise / Our earthly mothers waiting, sleeplessly.

VII

Dúctil i turbulent un cercle d'homes
cantarà en una orgia en un matí d'estiu
la seua impetuosa devoció al sol,
no com un déu, sinó com ser podria un déu,
enmig d'ells nu, com una font salvatge.
El seu cant serà un cant de paradís,
que torna al cel des de la seua sang;
i, veu per veu, entraran en el cant,
l'oratjós llac que el seu senyor gaudeix,
com serafins, el arbres, i ressonants turons
que entre ells canten a cor molt temps després.
Coneixeran a fons la celeste amistat
d'homes mortals i del matí d'estiu.
De quin lloc arribaren i vers on marxaran
el rou en els seus peus ho manifestarà.

VII Supple and turbulent, a ring of men / Shall chant in orgy on
a summer morn / Their boisterous devotion to the sun, / Not as a god,
but as a god might be, / Naked among them, like a savage source. /
Their chant shall be a chant of paradise, / Out of their blood, returning
to the sky; / And in their chant shall enter, voice by voice, / The
windy lake wherein their lord delights, / The trees, like serafin, and
echoing hills, / That choir among themselves long afterward. / They
shall know well the heavenly fellowship / Of men that perish and of
summer morn. / And whence they came and whither they shall go /
The dew upon their feet shall manifest.

VIII

Ella sent, sobre l'aigua sense so,
la veu que diu: "La tomba a Palestina
no és el pòrtic d'esperits indecisos.
És la tomba de Jesús, on descansa."
Vivim en un antic caos del sol
o en el domini vell del dia i de la nit
o en illa solitud, sense padrins i lliures,
d'aquella inescapable aigua àmplia.
Hi ha cérvols per les serres i la guatla
xiula al voltant els seus crits espontanis;
dolces baies maduren en l'ermàs;
i en el cel solitari, amb el crepuscle,
vols impensats de coloms estilitzen
giragonses ambigües quan s'enfonsen
amb les ales esteses vers la fosca.

VIII She hears, upon that water without sound, / A voice that
cries, "The tomb in Palestine / Is not the porch of spirits lingering.
/ It is the grave of Jesus, where he lay." / We live in an old chaos of
the sun, / Or old dependency of day and night, / Or island solitude,
unsponsored, free, / Of that wide water, inescapable. / Deer walk upon
our mountains, and the quail / Whistle about us their spontaneous
cries; / Sweet berries ripen in the wilderness; / And, in the isolation of
the sky, / At evening, casual flocks of pigeons make / Ambiguous un-
dulations as they sink, / Downward to darkness, on extended wings.